

JOHN GRISHAM

—

VUORI

WSOY

JOHN
GRISHAM

Vuori

Suomentanut JORMA-VEIKKO SAPPINEN

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ • HELSINKI

Englanninkielinen alkuteos *Gray Mountain*

© Belfry Holdings, Inc. 2014

Suomenkielinen laitos © Jorma-Veikko Sappinen ja WSOY 2015

ISBN 978-951-0-41072-1

PAINETTU EU:SSA

Rick Hemban
1954-2013
muistolle

Hei sitten, Ace

1

KAUHUN TAUSTALLA oli odotus – tuntematon, unettomuus, mahahaava. Työtoverukset eivät olleet huomaavinaan toisiaan ja piileskelivät lukittujen ovien takana. Sihteerit ja tutkimusavustajat välittivät huhuja ja kieltäytyivät katsomasta silmiin. Kaikki olivat hermostuneita ja miettivät: »Kuka mahtaa olla seuraava?» Osakkaat, isot pojat, näyttivät olevan poissa tolaltaan eivätkä halunneet asioida alaistensa kanssa. He saattaisivat pian saada käs-kyn teurastaa nämä.

Juoruilu oli julmaa. Kymmenen avustavaa lakimiestä erotettu käräjöintiosastolta; osittain totta – todellisuudessa vain seitsemän. Koko kiinteistölakiosasto suljettu osakkaineen kaikkineen; totta. Kahdeksan osakasta anti-trustilaista loikkaamassa toiseen toimistoon; toistaiseksi paikkansapitämätöntä.

Ilmapiiri oli niin myrkyllinen, että Samantha poistui rakennuksesta aina kun voi ja teki töitä kannettavallaan kahviloissa Ala-Manhattanin tienoilla. Eräänä miellyttävänä päivänä – kymmenentenä päivänä Lehman Brother-sin kaatumisen jälkeen – hän istui puistonpenkillä ja silmäili kadun varressa sijaitsevaa korkeaa taloa. Talosta käytettiin nimitystä Broad 110, ja sen yläpuoliskossa oli vuokralla Scully & Pershing, suurin asianajotoimisto, jonka maailma oli koskaan nähnyt: hänen työpaikkansa, toistaiseksi, joskin tulevaisuus oli kaikkea muuta kuin varma. Kaksituhatta lakimiestä kahdessakymmenessä maassa, puolet heistä yksin New Yorkissa, tuhat juuri tuolla, ahdettuina kerroksiin 30–65. Kuinka moni halusi hypätä ikkunasta? Samantha ei osannut arvioida, mutta hän ei ollut ainoa. Maailman suurin toimisto oli vajoamassa kaaokseen samoin kuin sen kilpailijat. Iso laki, kuten sitä nimitettiin, oli aivan yhtä hädissään kuin hedgerahastot, investointipankit, vakuutuskonglomeraatit, Washington ja ruokaketju alaspäin aina pikkukaupungin pääkadun kauppiaisiin saakka.

Kymmenes päivä meni ilman verenvuodatusta, samoin seuraava. Kahdententoista päivänä nähtiin toivon pilkahdus, kun Samantha'n kollega Ben levitti huhua, että Lontoon luottomarkkinat olivat hiukan höltymässä.

Lainanottajat saattaisivat sittenkin saada rahaa. Mutta iltapäivään mennessä huhu kuivui kokoon. Se oli perätön. Ja niin he odottivat.

Scully & Pershingin kaupallisten kiinteistöjen osastoa johti kaksi osakasta. Toinen heistä lähenteli eläkeikää, ja hänelle oli jo näytetty ovea. Toinen oli 40-vuotias konttorirottana Andy Grubman, joka ei ollut eläessään nähnyt oikeussalia. Osakkaana hänellä oli miellyttävä työhuone, josta näkyi kaukainen Hudsonjoki, vesiväylä, jota hän ei ollut pannut merkille mooneen vuoteen. Hänen työpöytänsä takana jökötti hyllyllä, keskellä egoseinää, hänen pienoispilvenpiirtäjäkokoelmansa. »Minun rakennukseni», hän mielellään nimitti niitä. Joka kerta kun hänen käsittelemänsä pilvenpiirtäjä valmistui, hän palkkasi kuvanveistäjän toisintamaan sen pienessä mitakaavassa, ja rakennuksen vielä pienemmän mallin hän lahjoitti jalomielisesti »minun tiimini» jokaiselle jäsenelle. Samanthan kokoelma oli hänen kolmena vuotenaan S & P:llä kasvanut kuuteen, eikä se siitä enää suurenisi.

»Käy istumaan», Andy sanoi ja sulki oven. Samantha istahti tuolille, joka oli Izabellen vieressä istuvan Benin tuolin vieressä. Nuo kolme avustavaa lakimiestä tarkastelivat jalkojaan ja odottivat. Samanthalle tuli tarve ottaa Beniä kädestä kuin kauhistunut vanki teloituskomppanian edessä. Andy lysähti tuoliinsa, vältteli katsekontaktia mutta halusi kovasti saada homman hoidettua ja tehdä yhteenvetoa heidän kehnosta tilanteestaan.

»Kuten tiedätte, Lehman Brothers meni nurin kaksi viikkoa sitten.»

Ihanko totta, Andy! Finanssikriisi ja luottomarkkinoiden romahdus olivat saattaneet maailman katastrofin partaalle, kaikkihan sen tiesivät. Toisaalta Andylla harvoin olikaan omaperäisiä ajatuksia.

»Meillä on meneillään viisi projektia, kaikki Lehmanin rahoittamia. Olen keskustellut pitkään omistajien kanssa, ja kaikki viisi aikovat vetää töpselin seinästä. Meillä oli jonkin matkan päässä odottamassa kolme muuta projektia, kaksi Lehmanin, yksi Lloyd'sin kanssa, mutta tuota noin, luotonsaanti on jäädytetty. Pankkiirit ovat kaivautuneet bunkkereihinsa eivätkä uskalla lainata lanttiakaan.»

Aivan, Andy, tiedämme tuonkin. Se on etusivun uutinen. Laskettele nyt litaniasi, niin pääsemme hyppäämään ikkunasta.

»Johtoryhmä piti eilen kokouksen ja teki joitain leikkauksia. Kolmekymmentä ensimmäisen vuoden avustavaa lakimiestä joutuu lähtemään, osa suoraan irtisanottuina, osa lomautettuina. Uusien työntekijöiden palkkausta siirretään määräämättömäksi ajaksi. Testamenttiosasto lopetetaan. Tätä ei ole helppo sanoa, mutta myös meidän koko osasto on listitty. Leikattu. Eliminoitu. Kuka sen tietää, milloin omistajat alkavat taas raken-

taa, jos koskaan. Toimisto ei halua pitää teitä palkkalistoilla sillä aikaa, kun maailma odottaa löysää lainarahaa. Tässä voi hitto vie olla edessä suuri taantuma. Nyt on luultavasti meneillään vasta ensimmäinen leikkauskierros. Olen pahoillani, kaverit. Todella pahoillani.»

Ben avasi suunsa ensimmäisenä. »Tuleeko meille siis kenkää saman tien?»

»Ei. Olen kuulkaa taistellut puolestanne. Aikoivat ensin vain lähettää irtisanomiset. Minun ei tarvitse muistuttaa, että kaupalliset kiinteistöt on toimiston pienin ja tällä hetkellä luultavasti pahiten siipeensä saava osasto. Sain pomot suostumaan järjestelyyn, josta käytämme nimitystä kotiloma. Lähdette nyt, palaatte myöhemmin, ehkä.»

»Ehkä?» Samantha sanoi. Isabelle pyyhkäisi kyynelen mutta säilytti itsehillintänsä.

»Niin, iso, lihava ehkä. Mikään ei juuri nyt ole varmaa. Jahtaamme kaikki häntäämme. Saatamme puolen vuoden kuluttua jonottaa soppakeittiölle. Olette nähneet valokuvia vuodelta 1929.»

Älä nyt viitsi, Andy, soppakeittiölle? Tienasit viime vuonna osakkaana 2,8 miljoonaa dollaria, mikä oli keskitasoa S & P:llä, joka sattumoisin oli osakkaiden nettotulojen perusteella toimistojen listan neljäntenä. Eikä neljäs sija suinkaan ollut tarpeeksi hyvä, ei ainakaan ennen kuin Lehman kaatui, Bear Stearns romahti ja subprime-asuntolainakupla puhkesi. Neljäs sija näyttikin yhtäkkiä mainiolta, ainakin joidenkin mielestä.

»Mikä se semmoinen kotiloma on?» Ben kysyi.

»Näin tämä menee. Toimisto pitää työsopimuksenne voimassa kaksitoista kuukautta, mutta palkkaa ette saa.»

»Kilttiä», Isabelle jupisi.

Andy ei ollut kuulevinaan vaan puursi eteenpäin. »Saatte pitää terveydenhoitoetunne, mutta vain jos menette työharjoittelijoiksi johonkin hyväksytyyn ei-kaupalliseen järjestöön. Henkilöstöosasto laatii parhaillaan luetteloa sopivista tahoista. Menkää, hoitakaa oma pikku osanne hyvän tekemisestä, pelastakaa maailma ja toivokaa niin pirusti, että talous ponnahtaa nousuun, niin palaatte vuoden kuluttua toimistoon ettekä menetä asemaanne vanhoina työntekijöinä. Paikkanne ei ole kaupallisissa kiinteistöissä, vaan toimisto etsii teille jonkin muun.»

»Onko työpaikkamme taattu kotiloman jälkeen?» Samantha kysyi.

»Ei, mikään ei ole taattua. Kukaan ei totta puhuen ole niin viisas, että osaisi ennustaa, missä vuoden päästä mennään. Maassa ovat käsillä presidentinvaalit, Euroopassa menee päin helvettiä, kiinalaiset ovat sekoamassa,

pankkeja kaatuu, markkinat romahtavat eikä kukaan rakenna eikä osta. Maailmanloppu on tulossa.»

He istuivat jonkin aikaa synkässä hiljaisuudessa Andyn työhuoneessa, ja he kaikki olivat musertuneita maailman kouraantuntuvasta loppumisesta. Viimein Ben kysyi: »Lähdetkö sinäkin, Andy?»

»En, minut siirretään verolakeihin. Voitteko uskoa? Inhoan veropuolta, mutta vaihtoehtoina olivat joko verot tai taksin ajaminen. Sain kuitenkin oikiksessa verolaeista parhaan arvosanan, joten arvelivat voivansa säästää minut.»

»Onneksi olkoon», Ben sanoi.

»Olen pahoillani, kaverit.»

»Ei, olin tosissani. Olen iloinen puolestasi.»

»Saatan olla ulkona kuukauden päästä. Kuka sen tietää?»

»Milloin lähdemme?» Isabelle kysyi.

»Nyt. Tämä menee niin, että allekirjoitatte kotilomasopimuksen, pakkaatte kamanne, siivoatte työpöytänne ja häivyttte. Henkilöstöosasto lähettää teille sähköpostina listan järjestöistä ja tarvittavat paperit. Olen pahoillani, kaverit.»

»Lakkaa sanomasta noin», Samantha sanoi. »Et pysty sanomaan mitään mistä olisi apua.»

»Totta, mutta pahemminkin voisi olla. Suurimmalle osalle niistä, jotka ovat samassa veneessä kanssanne, ei tarjota kotilomaa. He saavat potkut siltä seisomalta.»

»Anteeksi, Andy», Samantha sanoi. »Tunteet ovat nyt pinnassa.»

»Ei se mitään. Ymmärrän. Teillä on oikeus olla vihaisia ja järkyttyneitä. Ajatellaan nyt teitä – kaikilla kolmella lakitutkinto hienosta yliopistosta, mutta teidät saatetaan ulos talosta kuin varkaat. Lomautettuina kuin tehdastyöläiset. Se on hirveää, kerta kaikkiaan hirveää. Jotkut osakkaista tarjoutuivat puolittamaan oman palkkansa, jotta tältä vältyttäisiin.»

»Veikkaan että se oli pieni porukka», Ben sanoi.

»Niinhän se oli. Erittäin pieni, ikävä kyllä. Mutta päätös on tehty.»

Mustaan pukuun ja solmioon pukeutunut nainen seisoivat vartiossa siellä, missä Samanthalla oli yhteinen työtila kolmen muun kanssa, Isabelle mukaan lukien. Ben majaili saman käytävän varrella. Nainen yritti hymyillä ja sanoi: »Olen Carmen. Voinko auttaa?» Hän piteli tyhjää pahvilaatikkoa, jonka kyljissä ei lukenut mitään, jotta kukaan ei tietäisi, että siihen Scully &

Pershingin kotilomalle joutuneet, potkut saaneet ja sen sellaiset joutuisivat virallisesti pakkaamaan konttorirojunsu.

»Et, kiitos», Samantha sanoi ja onnistui pysymään kohteliaana. Hän olisi voinut tiuskia ja puhua karkeasti, mutta Carmen vain teki työtään. Samantha alkoi availa laatikoita ja poistaa niistä henkilökohtaisia tavaroitaan. Yhdessä laatikoista oli S & P:n papereita, ja hän kysyi: »Entä nämä?»

»Ne jäävät tänne», Carmen sanoi ja tarkkaili Samanthan jokaista liikettä ikään kuin tämä yrittäisi kähveltää arvokasta omaisuutta. Todellisuudessa kaikki arvokas oli varastoitu tietokoneille: pöytäkoneelle, jota Samantha käytti työtilassaan, ja kannettavalle, jonka hän piti mukanaan melkein kaikkialla. Scully & Pershingin kannettavalla. Myös se jäisi. Periaatteessa hän pääsisi käsiksi kaikkeen omalla kannettavallaan, mutta hän tiesi, että salasanat oli jo vaihdettu.

Hän siivosi pöytälaatikot kuin unissakävijä ja pakkasi varovasti kuuden pienoispilvenpiirtäjän kokoelmansa, vaikka harkitsi viskaavansa sen roskakoriin. Isabelle saapui ja sai oman pahvilaatikon. Kaikki muut – avustavat lakimiehet, sihteerit, tutkimusavustajat – olivat löytäneet tekemistä jostain muualta. Protokolla oli vakiintunut nopeasti: kun joku tyhjentää pöytänsä, anna hänen olla rauhassa. Ei todistajia, ei töllistelyä, ei ontoja jäähyväisiä.

Izabellen silmät olivat turvonneet ja punaiset. Hän oli ilmeisesti käynyt itkemässä vessassa. Hän kuiskasi: »Soita minulle. Mennään illalla drinkille.»

»Mikäpä siinä», Samantha sanoi. Hän sai pakattua tavaransa pahvilaatikoon, asiakirjasalkkuun ja hienoon pulleaan käsilaukkuunsa, ja sitten hän marssi taakseen katsomatta Carmenin perässä käytävää pitkin 48. kerroksen hisseille. Heidän odottaessaan hän kieltäytyi katsomasta ympärilleen eikä suostunut imemään itseensä kaikkea vielä viimeisen kerran. Ovi avautui, eikä hississä onneksi ollut ketään. »Minä kannan tuota», Carmen sanoi ja osoitti laatikkoa, jonka koko ja paino alkoi jo tuntua. »Ei», Samantha sanoi ja astui hissiin. Carmen painoi aulan nappulaa. Miksi Samantha tarkkaan sanoen saatettiin ulos? Mitä enemmän hän pohti kysymystä, sitä vihaisemmaksi hän tuli. Hän halusi itkeä ja raivota, mutta ennen kaikkea hän halusi soittaa äidille. Hissi pysähtyi 43. kerroksessa, ja sisään astui hyvin pukeutunut nuori mies. Hän piteli täsmälleen samantyyppistä pahvilaatikkoa kuin Samantha, hänen olaltaan riippui hihnasta iso laukku ja kainalossa oli nahkasalkku. Hänenkin ilmeensä kieli pelosta ja hämmennyksestä. Samantha oli nähnyt miehen hississä ennenkin mutta ei ollut puhunut tämän kanssa. Varsinainen toimisto. Niin valtava, että avustavat lakimiehet pitivät karmeissa joulujuhlissa nimilappua. Miehen pe-

rässä hissiin astui toinen mustapukuinen vartija, ja kun kaikki olivat paikoillaan, Carmen painoi taas aulan nappulaa. Samantha katseli lattiaan vakaasti päättäneenä olla puhumatta, vaikka häntä puhuteltaisiin. Kun saavuttiin 39. kerrokseen, hissi pysähtyi taas, ja sisään astui herra Kirk Knight kännykkäänsä tarkastellen. Kun ovi oli sulkeutunut, hän vilkaisi ympärilleen, näki kaksi pahvilaatikkoa ja näytti haukkovan henkeä samalla, kun hänen selkensä jäykistyi. Knight oli vanhempi osakas fuusioiden ja yrityskauppojen osastolta ja johtoryhmän jäsen. Joutuessaan odottamatta kasvotusten kahden uhrinsa kanssa hän nielaisi raskaasti ja tuijotti lattiaa. Sitten hän tökkäsi 28. kerroksen nappulaa.

Samantha oli liian turtana loukatakseen Knightiä. Kun hissi pysähtyi, Knight kiiruhti ulos. Oven sulkeuduttua Samantha muisti, että toimiston käytössä olivat kerrokset 30–65. Miksi Knight oli poistunut kiireesti 28. kerroksessa? Vähät siitä.

Carmen saattoi Samanthan aulan poikki ja ulos Broad Streetille. »Olen pahoillani», hän sanoi lauhkeasti, mutta Samantha ei vastannut. Hän ajautui jalankulkijoiden virran mukana lastattuna kuin kuormamuuli, suuntaamatta erityisesti mihinkään. Sitten hän muisti lehtikuvat Lehmanin ja Bear Stearnsin työntekijöistä, jotka poistuivat työpaikaltaan pahvilaatikot täynnä tavaraa kuin talo olisi tulella ja he pakenisivat henkensä edestä. Erääseen suureen värikuvaan *Timesin* B-osaston etusivulla oli vangittu Lehmanin naispuolinen pörssivälittäjä, joka seisoi jalkakäytävällä avuttomana, kyynel poskillaan.

Mutta nuo valokuvat olivat jo vanha juttu, eikä Samantha nähnyt kameeroita. Hän laski laatikon Broad Streetin ja Wall Streetin kulmaan ja jäi odottamaan taksia.

2

SAMANTHA HEITTI työpaikkarojunsaa lattialle ja rojahti sohvalle tyylikkäässä SoHon loft-asunnossa, josta hän maksoi vuokraa 2 000 dollaria kuussa. Hän piteli kännykkää mutta odotti. Hän hengitti syvään silmät kiinni, piti tunteensa jollain lailla kurissa. Vaikka hän kaipasi äidin ääntä ja rohkaisua, hän ei halunnut kuulostaa heikolta, haavoittuneelta ja suojattomalta.

Helpotuksen toi oivallus, että hän oli juuri vapautunut työstä, jota hän inhosi. Seitsemältä illalla hän voisi katsella elokuvaa tai aterioida ystävän kanssa, ei raataisi töissä taksamittarin raksuttaessa. Tulevana sunnuntaina hän voisi häipyä kaupungista ilman ajatustakaan Andy Grubmanista ja tämän seuraavan julman sopimuksen paperikasasta. FirmFone, hirviömäinen pikku kapistus, joka oli jo kolme vuotta ollut kuin kehoon liimattuna, oli luovutettu pois. Hän oli päässyt vapauteen, ja hänen taakkansa oli suurenmoisen kevyt.

Pelko tuli palkan menetyksestä ja uran äkillisestä mutkistumisesta. Hän sai kolmannen vuoden avustavana lakimiehenä peruspalkkaa 180 000 dollaria vuodessa ja sievoisen bonuksen päälle. Paljon rahaa, mutta elämä suurkaupungissa jollain lailla ahmi sen. Puolet haihtui veroihin. Hänellä oli säästötili, jota hän oli innottomasti kasvattanut. Kuka piittäisi paljonkaan rahan säästämisestä, kun oli 29-vuotias, vapaana sinkkuna suurkaupungissa ja työskenteli ammatissa, jossa vuoden tulot ylittivät edellisen palkan ja bonuksen? Samanthan eräs Columbian oikeustieteellisen aikainen ystävä oli ollut S & P:llä viisi vuotta, oli juuri päässyt nuoremmaksi osakkaaksi ja ansaitsi puoli miljoonaa vuodessa. Samantha oli ollut menossa samaan suuntaan.

Toisaalta oli myös ystäviä, jotka olivat hypänneet oravanpyörästä vuoden kuluttua ja kaikonneet ilomielin Ison lain maailmasta. Yksi heistä oli nykyään lasketteluohjaajana Vermontissa: *Columbia Law Reviewin* entinen päätoimittaja, S & P:n uumenista karannut pakolainen, joka asui nykyään hirsimökissä puron rannalla eikä usein vastannut kännykkään. Vain vuodessa ja kuukaudessa hän oli muuttunut nuoresta, kunnianhimoisesta avus-

tavasta lakimiehestä hieman mielenvikaiseksi idiootiksi, joka nukkui työpöytänsä ääressä. Vähän ennen kuin henkilöstöosasto olisi puuttunut peiliin hän sekosi ja poistui kaupungista. Samantha ajatteli häntä usein, yleensä tuntien kateuden vihlausun.

Helpotus, pelko ja nöyryytys. Samantha vanhemmat olivat maksaneet hänelle kalliin, yksityisen, collegeen valmistavan opiskelun Washingtonissa. Hän oli valmistunut Georgetownin yliopistosta arvosanalla magna cum laude pääaineenaan valtiotiede. Oikeustieteen opinnot hän oli läpäissyt heittämillä ja valmistunut parhain arvosanoin. Liittovaltion oikeudessa suorittamansa työharjoittelun jälkeen hän oli saanut tarjouksen kymmeneältä megatoimistolta. Samantha elämän 29 ensimmäistä vuotta olleet ylenpalttista menestystä, epäonnistumiset olivat jääneet vähäisiksi. Joutuminen pois töistä tällä tavoin tuntui murskaavalta. Poistuminen rakennuksesta saatettuna tuntui alentavalta. Tämä ei suinkaan ollut vain pikku kuoppa pitkällä, palkitsevalla uralla.

Luvuista sai jonkin verran lohtua. Lehmanin romahduksen jälkeen oli kilometritehtaalle lähetetty tuhansia nuoria akateemisesti koulutettuja. Surkeus kaippaa seuraa ja niin edelleen, mutta juuri nyt Samantha ei pystynyt puristamaan itsestään myötätuntoa ketään muuta kohtaan.

»Saanko Karen Koferille?» hän sanoi puhelimeen. Hän makasi sohvalla täysin liikkumatta ja yritti säädellä hengitystään. Sitten: »Minä täällä. Ne tekivät sen. Sain potkut.» Hän puri huultaan ja kamppaili kyyneliä vastaan.

»Sehän ikävää. Milloin se tapahtui?»

»Noin tunti sitten. Eihän se suuri yllätys ollut, mutta sitä on silti vaikea uskoa.»

He eivät olleet viikon mittaan puhuneet muusta kuin mahdollisesta erottamisesta. »Oletko kotona?» Karen kysyi.

»Olen, ja pärjään kyllä. Blythe on töissä. En ole vielä kertonut hänelle. En ole kertonut kenellekään.»

»Olen hyvin pahoillani.»

Blythe oli Columbian aikainen ystävä ja kurssitoveri, joka oli töissä toisessa megafirmassa. Heillä oli yhteinen asunto, mutta ei paljon muuta yhteistä elämässään. Kun tekee töitä 75 tai 100 tuntia viikossa, millekään yhteiselle ei jää paljon aikaa. Asiat eivät sujuneet hyvin Blythen toimistossakaan, ja hän odotti pahinta.

»Ei hätää, äiti.»

»Onpas. Mitähän jos tulisit muutamaksi päiväksi kotiin?» Koti oli häilyvä käsite. Äiti oli vuokrannut viehättävän asunnon läheltä Dupont Cir-

cleä, isä pienen huoneiston joen tuntumasta Alexandriasta. Samantha ei ollut koskaan viettänyt kuukautta kauempaa kummassakaan paikassa, eikä aikonut viettää nytkään.

»Tulen, mutta en heti», hän sanoi.

Pitkä tauko, sitten hiljaa: »Millaisia suunnitelmia sinulla on?»

»Ei mitään suunnitelmia. Olen juuri nyt sokkitilassa enkä pysty ajattelemaan seuraavaa tuntia pidemmälle.»

»Ymmärrän. Kunpa voisin olla kanssasi.»

»Kyllä minä pärjään. Lupaen sen.» Kaikkein viimeiseksi Samantha halusi juuri nyt äitiä häärimään ympärille ja antamaan loputtomasti neuvoja, mitä tehdä seuraavaksi.

»Oliko se irtisanominen vai jonkinlainen lomautus?»

»Toimisto nimittää sitä kotilomaksi. Sopimuksen mukaan teemme palkatonta työtä jossain ei-kaupallisessa järjestössä vuoden tai kaksi ja saamme pitää terveydenhoitoetumme. Jos tilanne sitten kääntyy, toimisto ottaa meidät takaisin vanhoina työntekijöinä.»

»Vaikuttaa sääliittävältä yritykseltä pitää teidät lieassa.»

Kiitos oikein paljon tyyppisestäsä suorapuheisuudestasi, äiti. Äiti jatkoi: »Mikset käske niiden tyyppien painua kuuseen?»

»Siksi että haluan pitää sairausvakuutuksen, ja olisi mukava tietää, että minulla voi jonain päivänä olla mahdollisuus palata.»

»Voit etsiä töitä muualta.»

Sanoi äiti kuin ammattibyrokraatti ainakin. Karen Kofer oli vanhempana lakimiehenä oikeusministeriössä Washingtonissa. Se oli ainoa lakityöpaikka, joka hänellä oli koskaan ollut, ja hän oli ollut siinä jo melkein kolmekymmentä vuotta. Hänen asemansa oli perinpohjaisesti turvattu, samoin kaikkien hänen ympärillään. Riippumatta lama-ajoista, sodista, hallinnon supistuksista, kansallisista onnettomuuksista, poliittisista mullistuksista ja mistä tahansa katastrofeista Karen Koferin palkka tuli kuin nakutettu. Ja sen myötä tuli kovin monille asemiinsa kaivautuneille byrokraateille ominainen huoleton ylimielisyys.

Olemme niin arvokkaita siksi, että olemme niin korvaamattomia.

Samantha sanoi: »Ei, työpaikkoja ei juuri nyt ole. Ellet ole sattunut kuulemaan, meillä on finanssikriisi ja lama aivan kulman takana. Asianajotöistä heittävä pihalle laumoittain avustavia lakimiehiä ja panevat sitten ovet lukkoon.»

»Ei kai tilanne sentään niin huono ole.»

»Ai ei vai. Scully & Pershing on jäädyttänyt uusien työntekijöiden palk-

kaamisen, mikä merkitsee, että kymmenkunta Harvardin oikeustieteellisen tiedekunnan priimusta on juuri saanut kuulla, että heille syyskuuksi luvattua työpaikkaa ei ole. Sama pätee Yaleen, Stanfordin ja Columbiaan.»

»Mutta sinähän olet niin lahjakas.»

Älä koskaan väittele byrokraatin kanssa. Samantha veti syvään henkeä ja aikoi lopettaa puhelun, kun Karenille tuli kiireellinen puhelu »Valkoisesta talosta» ja tämä joutui lopettamaan. Äiti lupasi soittaa, kunhan olisi pelastanut tasavallan. Selvä, äiti, Samantha sanoi. Hän sai äidiltään huomiota niin paljon kuin haluta saattoi. Hän oli ainoa lapsi, mikä oli jälkeinpäin ajatellen hyvä juttu, kun otti huomioon, millaista tuhoa vanhempien avioero oli aiheuttanut.

Oli kirkas, kaunis päivä ja Samantha kaipasi kävelyä. Hän kulki ristiin rastiin SoHossa ja sitten West Villagen poikki. Jostain autiosta kahvilasta hän vihdoinkin soitti isälle. Marshall Kofer oli aikoinaan ollut dynaaminen vahingonkorvausasianajaja, joka oli erikoistunut haastamaan oikeuteen lentoyhtiöitä koneiden maahansyöksyn jälkeen. Hän oli rakentanut Washingtoniin aggressiivisen ja menestyvän toimiston ja viettänyt kuusi yötä viikossa hotelleissa eri puolilla maailmaa, joko jahtaamassa juttuja tai hoitamassa niitä. Isä ansaitsi omaisuuden ja kulutti ylenpalttisesti, ja nuorena Samantha oli hyvin tietoinen siitä, että heillä oli enemmän kuin monilla hänen lukiotovereillaan Washingtonissa. Sillä välin kun isä hyppäsi korkean profiilin jutusta toiseen, äiti kasvatti Samanthan vähin äänin ja vaali samaan aikaan itsepäisesti omaa uraansa oikeusministeriössä. Mikäli vanhemmat riitelivät, Samantha ei siitä tiennyt, sillä isä ei yksinkertaisesti ollut koskaan kotona. Jossain vaiheessa, eikä kukaan osaisi sanoa tarkalleen milloin, kuvaan ilmaantui nuori ja nätti tutkimusavustaja, ja isä kokeili onneaan. Ihastus muuttui suhteeksi, sitten romanssiksi, ja parin vuoden kuluttua äiti kävi epäluuloiseksi. Hän otti aviomiehensä puhutteluun, ja alkuun tämä valehteli mutta myönsi pian totuuden. Isä halusi erota, sillä hän oli löytänyt elämänsä rakkauden.

Sattumoisin suunnilleen samaan aikaan, kun isä mutkisti perhe-elämänsä, hän teki pari muutakin huonoa päätöstä. Yksi niistä liittyi juoneen tehdä iso tili ulkomailla. United Asia Airlinesin jumbojetti oli syöksynyt maahan Sri Lankassa mukanaan neljäkymmentä amerikkalaista. Eloonjääneitä ei ollut, ja Marshall Kofer ehti tavoilleen uskollisena paikalle ennen kaikkia muita. Sovintoneuvottelujen aikana hän perusti joukon pöytälaatikofirmoja Karibian alueelle ja Aasiaan ohjaillakseen, siirrelläkseen ja suoranaisesti kätkeäkseen sievoisia palkkioitaan.

Samanthalla oli isän melko kömpelöstä rötöstely-yrityksestä paksu nippu lehtileikkeitä ja tutkimusraportteja. Aineistosta saisi mukaansatempaavan kirjan, mutta häntä ei huvittanut kirjoittaa sitä. Isä jäi kiinni nöyryytettynä ja lehtien etusivuilla nolattuna, sai tuomion, menetti asianajolupansa ja joutui kolmeksi vuodeksi vankilaan. Hän pääsi ehdonalaiseen vapauteen kaksi viikkoa ennen kuin Samantha valmistui Georgetownista. Nykyisin isä toimi jonkin sortin konsulttina pienessä toimistossa Alexandrian vanhassa kaupunginosassa. Hän kertoi neuvovansa muita vahingonkorvausasianajajia joukkokanteissa mutta piti yksityiskohdat hämärän peitossa. Samantha, kuten äitikin, oli varma että isä oli onnistunut piilottamaan kasan ryöstösaaliista jonnekin Karibialle. Samantha oli lakannut seuraamasta tilannetta.

Äidin toistuvista kielloista huolimatta isä epäilisi aina, että vaimolla oli ollut sormensa pelissä häneen kohdistuneessa rikostutkinnassa. Äidillä oli oikeusministeriössä asema, melkoinen olikin, ja paljon ystäviä.

»Isä, minä sain potkut», Samantha sanoi hiljaa puhelimeen. Kahvilassa ei ollut asiakkaita, mutta barista seiso i lähellä.

»Voi, Sam, olen pahoillani», isä sanoi. »Kerro mitä tapahtui.»

Sikäli kuin Samantha tiesi, isä oli oppinut vankilassa vain yhden asian. Ei nöyryyttä, kärsivällisyyttä, anteeksiantoa eikä mitään muutakaan niistä vakio-ominaisuuksista, joita ihmiseen tarttuu nöyryyttävän kokemuksen myötä. Hän oli aivan yhtä kireä ja kunnianhimoinen kuin ennenkin, edelleen valmis selviytymään jokaisesta uudesta päivästä ja juoksemaan kuumoon kaikki jaloissa pyörivät. Jostain syystä hän oli kuitenkin oppinut kuuntelemaan, ainakin tytärtään. Samantha kertoi tarinan hitaasti, ja isä ahmi joka sanan. Hän vakuutti pärjäävänsä. Jossain vaiheessa kuulosti kuin isä saattaisi itkeä.

Tavallisesti isä olisi esittänyt sarkastisia kommentteja lakiammatin lajista, jota Samantha oli päätenyt harjoittamaan. Hän inhosi suuria toimistoja, sillä hän oli vuosikausia taistellut niitä vastaan. Hän näki ne pelkkinä liikeyrityksinä, ei asiakkaidensa puolesta taistelevien oikeiden lakimiesten kumppanusryhminä. Hän oli aina valmis nousemaan korokkeelle paasamaan Ison lain pahuudesta. Samantha oli kuullut saarnoista jokaisen eikä halunnut kuulla niitä enää.

»Tulenko tapaamaan sinua?» isä kysyi. »Pääsen sinne kolmessa tunnissa.»

»Kiitos, mutta ei. Ei vielä. Anna pari päivää aikaa. Kaipaan huilaustaukoa, ja olen ajatellut häipyä kaupungista pariksi päiväksi.»

»Tulen hakemaan sinut.»

»Ehkä, mutta ei nyt. Kyllä minä pärjään, ihan totta.»

»Etkä pärjää. Tarvitset isääsi.»

Tuntui edelleen oudolta kuulla tuollaista isältä, joka oli ollut poissa Samanthan elämän kaksikymmentä ensimmäistä vuotta. Isä yritti, sentään.

»Kiitos. Soitan myöhemmin.»

»Lähdetään reissuun, etsitään jostain hiekkaranta ja juodaan rommia.»

Samantha naurahti väkisinkin, sillä he eivät olleet koskaan matkustaneet yhdessä, eivät kahden kesken. Hänen lapsuudessaan oli ollut muutama häntäinen loma, Euroopan suurkaupunkeihin suuntautuva tyypillinen matka, jonka jotkin pakottavat liikeasiat kotimaassa olivat yleensä keskeyttäneet. Ajatus vetelehtimisestä hiekkarannalla isän kanssa ei tilanteesta huolimatta tuntunut erityisen houkuttelevalta.

»Kiitos. Ehkä myöhemmin mutta ei nyt. Minun täytyy hoitaa asioita.»

»Voin järjestää sinulle työpaikan», isä sanoi. »Oikean työpaikan.»

Nyt se taas alkaa, Samantha ajatteli mutta antoi asian olla. Isä oli jo monta vuotta yrittänyt viekkoitella häntä oikeaan lakityöhön, oikeaan siinä mielessä, että siihen sisältyisi suuryhtiöiden haastaminen oikeuteen kaiken maailman väärinkäytöksistä. Marshall Koferin maailmassa joka ikinen tietyn kokoinen yhtiö oli taatusti syyllistynyt törkeisiin rikoksiin selviytyäkseen länsimaisen kapitalismin kurkunleikkaajien keskuudessa. Oli hänen kaltaistensa asianajajien (ja ehkä entisten asianajajien) elämäntehtävä paljastaa rötökset ja käräjöidä niin pirusti.

»Kiitos. Soitan myöhemmin.»

Oli surkuhupaisaa, että isä halusi edelleen Samanthan niin innokkaasti mukaan samaan lakityön haaraan, joka oli vienyt hänet itsensä vankilaan. Samantha ei ollut kiinnostunut oikeussaleista eikä konflikteista. Hän ei ollut varma mitä halusi, mutta luultavasti mukavaa kirjoituspöytätyötä muhkealla palkalla. Lähinnä sukupuolensa ja älynsä ansiosta hänellä oli kerran ollut mahdollisuus päästä Scully & Pershingin osakkaaksi. Mutta millä hinnalla?

Ehkä hän halusi sellaisen uran, ehkä ei. Juuri nyt hän halusi vain kuljella Ala-Manhattanin kaduilla ja selvittää ajatuksiaan. Tuntien kuluessa hän ajautui Tribecan läpi. Äiti soitti kaksi kertaa, isä kerran, mutta hän ei vastannut. Myös Iazabelle ja Ben antoivat kuulua itsestään, mutta Samant-haa ei huvittanut jutella. Hän huomasi olevansa Moke's Pubin edessä lähellä Chinatownia ja seisoi hetken katselemassa sitä. Monta vuotta sitten hän oli juonut siellä ensimmäisen lasillisensa Henryn kanssa. Ystävät oli-

vat esitelleet heidät toisilleen. Henry pyrki siihen aikaan näyttelijäksi yhtenä kaupungin miljoonasta samanlaisesta, ja Samantha oli aloittelevana lakimiehenä S & P:llä. He seurustelivat vuoden, kunnes romanssi kuivui kokoon Samanthan julman työaikataulun ja Henryn työttömyyden paineista. Henry pakeni Los Angelesiin, missä hän viime havaintojen mukaan ajoi tuntemattomien näyttelijöiden limusiineja ja näytteli repliikittömiä pikkuosia mainoksissa.

Joissain muissa olosuhteissa Samantha olisi saattanut rakastaa Henryä. Henryllä oli Samanthalle aikaa, kiinnostusta ja intohimoa. Samantha oli ollut liian väsynyt. Ison lain piirissä ei ollut tavatonta, että nainen havahtui nelikymppisenä ja huomasi, että vuosikymmen oli juuri vilahtanut ohi ja että hän oli edelleen sinkku.

Hän asteli pois Moke'sin luota ja suuntasi pohjoiseen SoHoon.

Henkilöstöosaston Anna osoittautui melkoisen tehokkaaksi. Viiden aikoihin Samantha sai pitkän sähköpostin, johon sisältyivät tiedot kymmenestä ei-kaupallisesta järjestöstä. Joku oli katsonut ne sopiviksi palkattomiksi harjoittelupaikoiksi mukiloiduille ja mustelmaisille sieluille, jotka olivat äkisti joutuneet pakkolomalle maailman suurimmasta asianajotoimistosta. Marshkeepers Louisianan Lafayettesta. Pittsburgh Women's Shelter -turvakoti. Immigrant Initiative Tampasta. Vuoriston oikeusapuklinikka Virginian Bradysta. Euthanasia Society of Greater Tucson. Kodittomien järjestö Louisvilleä. Eriejärven suojelurahasto. Yksikään kymmenestä ei sijainnut lähelläkään New Yorkin metropolialuetta.

Samantha tuijotti listaa kauan ja pohti todellista mahdollisuutta poistua kaupungista. Hän oli asunut täällä seitsemästä viime vuodesta kuusi – kolme Columbiassa, kolme avustavana lakimiehenä täällä. Oikeustieteellisen jälkeen hän oli ollut toimistotöissä liittovaltion tuomarilla Washingtonissa ja palannut sitten kiireesti New Yorkiin. Täällä tai Washingtonissa, mutta koskaan hän ei ollut asunut poissa kirkkaiden valojen piiristä.

Louisianan Lafayette? Virginian Brady?

Sävyyn, joka oli tilanteeseen nähden aivan liian hilpeä, Anna neuvoi lomautettuja, että yllä mainituissa ei-kaupallisissa järjestöissä saattaisi olla vain vähän tilaa. Pestautukaa toisin sanoen mahdollisimman äkkiä, sillä muuten ette ehkä saa tilaisuutta painua takahikiälle ja tehdä seuraavaa vuotta palkatonta työtä. Mutta Samantha oli liian turtana tehdäkseen mitään kiireesti.

Blythe piipahti sanomaan pikaisesti hei ja syömään mikropastaa. Samantha oli kertonut suuren uutisen tekstiviestillä, ja hänen huonetoverillaan oli tullessaan melkein tippa silmässä. Muutamassa minuutissa Samantha sai hänet kuitenkin rauhoittumaan ja vakuutti, että elämä jatkuisi. Blythen toimisto edusti joukkoa asuntolainoittajia, ja tunnelma oli sillä suunnalla aivan yhtä synkkä kuin Scully & Pershingillä. He eivät olleet moineen päivään muusta puhuneetkaan kuin potkuista. Kesken pastan Blythen kännykkä alkoi väristä. Soittaja oli hänen valvova osakkaansa, joka etsi häntä. Niinpä hän ampaisi ulos puoli seitsemältä haluten kiihkeästi takaisin töihin, sillä hän pelkäsi, että vähäisinkin viivyttely voisi tuottaa potkut.

Samantha kaatoi itselleen lasin viiniä ja täytti kylpyammeen lämpimällä vedellä. Hän likosi vedessä, joi ja tuli siihen tulokseen, että hyvästä palkasta huolimatta hän inhosi Isoa lakia eikä koskaan palaisi sen piiriin. Enää koskaan hän ei sallisi huutaa itselleen siksi, että hän ei ollut töissä ennen aurin-gonnousua ja pimeätulon jälkeen. Enää koskaan hän ei antaisi rahan viettelä. Hän ei enää koskaan tekisi monia muitakaan asioita.

Taloudellisella rintamalla tilanne oli epävakaa mutta ei aivan synkkä. Hänellä oli säästötilillä 31 000 dollaria, eikä velkaa ollut ollenkaan lukuun ottamatta vielä kolmen kuukauden vuokraa asunnosta. Jos hän leikkaisi kuluja ja nyhtäisi tuloja erilaisista osa-aikatöistä, hän pystyisi luultavasti sinnittelemään, kunnes myrsky menisi ohi. Olettaen tietenkin, että maailmanloppu ei tulisi. Hän ei nähnyt itseään tarjoilemassa tai myymässä kenkiä, mutta ei hän toisaalta ollut osannut kuvitella, että arvostettu ura päättyisi näin äkisti. Kaupungissa olisi pian entistä enemmän tarjoilijoita ja kaupantyyjiä, joilla oli korkeakoulututkinto.

Takaisin Isoon lakiin. Samanthan tavoitteena oli ollut päästä 35 ikävuoteen mennessä osakkaaksi, yhdeksi naisista huipulla, ja varmistaa itselleen kulmahuone, josta hän pelaisi kovaa peliä poikia vastaan. Hänellä olisi sihteeri, assistentti, muutama tutkimusavustaja ja päivystävä autonkuljettaja, kultainen kulunkitili ja merkkivaatevarasto. Sadan tunnin työviikot kutistuisivat helpommiksi. Kaksikymmentä vuotta hän tienaisi kaksi miljoonaa vuodessa, jäisi sitten eläkkeelle ja matkustelisi maailmalla. Jossain matkan varrella hän poimisi mukaan aviomiehen ja pari lasta ja elämä olisi upeaa.

Kaikki oli ollut suunniteltuna ja näennäisesti käden ulottuvilla.

Samantha tapasi Izabellen martinien merkeissä Mercer-hotellin aulabaarissa neljän korttelin päässä asunnolta. He olivat kutsuneet myös Benin,

mutta tällä oli uusi vaimo ja hän oli muutenkin pyörällä päästään. Lomautuksilla oli ristiriitaisia vaikutuksia. Samanhalla oli meneillään prosessi, jossa hän koetti kestää, jopa ravistaa asian harteiltaan ja keksiä keinoja selviytyä. Hän oli kuitenkin onnekas, sillä hänellä ei ollut opintolainaa. Vanhemmilla oli ollut varaa maksaa hieno koulutus. Mutta Isabelle horjui vanhojen velkojen painosta ja tuskitteli tulevaisuutta. Hän hörppi martinia, ja gini meni suoraan päähän.

»En voi olla vuotta ilman palkkaa», hän sanoi. »Voitko sinä?«

»Mahdollisesti», Samantha sanoi. »Jos nipistän kaikesta ja elän keitoilla, voin kituuttaa ja pysyä täällä.«

»Minä en», Isabelle sanoi surullisesti ja joi lisää. »Tunnen erään kaverin käräjöinnistä. Hän sai kotilomasopimuksen viime perjantaina. Hän on soittanut jo viiteen järjestöön, mutta jokaisessa on sanottu, että paikat ovat menneet muille. Voitko uskoa? Hän soitti henkilöstöpuolelle ja nosti metelin, mutta hänelle sanottiin, että listaa työtetään edelleen ja että äärimmäisen halpaa työvoimaa etsiviltä järjestöiltä tulee yhä kyselyjä. Olemme siis saaneet potkut, mutta myöskään pikku kotilomakuvio ei siis toimi kovin hyvin. Kukaan ei halua meitä edes ilmaisiin töihin. Aika sairasta.«

Samantha maistoi pikkuriikkisen ja nautti turruttavasta juomasta. »En taida hyväksyä kotilomasopimusta.«

»Entä sairausvakuutus? Et voi olla ilman.«

»Ehkä voin.«

»Mutta jos sairastut, menetät kaiken.«

»Minulla ei ole paljon.«

»Tuo on hölmöä, Sam.« Uusi kulaus martinia, joskin edellistä pienempi. »Luovut siis loistavasta tulevaisuudesta vanhalla kunnon Scully & Pershingillä.«

»Toimisto on luopunut minusta, samoin sinusta ja monista muista. On pakko olla jokin parempi työpaikka ja parempi keino ansaita elantonsa.«

»Juon tuon kunniaksi.« Tarjoilija näyttäytyi, ja he tilasivat toisen kieroksen.

3

SAMANTHA NUKKUI kaksitoista tuntia ja heräsi musertavaan haluun paeta kaupungista. Kun hän makasi sängyssä ja katseli katon ikivanhoja puuparuruja, hän palautti mieleensä suunnilleen viime kuukauden ja tajusi, että hän ei ollut poistunut Manhattanilta seitsemään viikkoon. Andy Grubman oli elokuussa keskeyttänyt alkuunsa pitkän viikonlopun, jota Samantha oli viettänyt Southamptonissa, ja sen sijaan että olisi nukkunut ja juhlinut Samantha oli viettänyt lauantain ja sunnuntain töissä oikolukemalla kolmenkymmenen sentin paksuisia sopimuksia.

Seitsemän viikkoa. Hän kävi nopeasti suihkussa ja tunki matkalaukkuun joitain perustarvikkeita. Kymmeneltä hän nousi junaan Penn-asemalta ja jätti Blythen kännykkään ääniviestin. Hän oli menossa muutamaksi päiväksi Washingtoniin. Soita jos saat kenkää.

Kun juna kiiti New Jersey'n poikki, uteliaisuus voitti. Hän lähetti sähköpostin Eriejärven suojelurahastoon, samoin pittsburghilaiseen turvakotiin. Kului puoli tuntia ilman vastauksia hänen lukiessaan *Timesiä*. Ei sanaakaan Scully & Pershingin verilöylystä talouden sortumisen jatkuessa väijäämättä. Pankit kieltäytyivät antamasta lainaa, toiset pankit sulkiivat oviin. Kongressi jahtasi omaa häntäänsä. Obama syytti Bushia. McCain ja Palin syyttivät demokraatteja. Samantha vilkaisi kannettavaansa ja näki uuden sähköpostin henkilöstöosaston iloiselta Annalta. Kuusi uutta ei-kaupallista järjestöä oli ilmoittautunut mukaan. Parasta pitää kiirettä!

Naisten turvakoti lähetti miellyttävän viestin, jossa se kiitti neiti Koferia mielenkiinnosta, mutta paikka oli juuri täytetty. Viiden minuutin kulltua kelpo väki, joka taisteli pelastaakseen Eriejärven, sanoi paljolti samaa. Samantha otti haasteen vastaan ja lähetti nopeasti sähköpostit viidelle muulle järjestölle Annan listalta. Sitten hän lähetti myös Annalle viestin, jossa hän kehotti tätä päivittämään listaa hieman innokkaammin. Philadelphian ja Wilmingtonin välillä Louisianan Marshkeepers vastasi kieltävästi. Georgia Innocent Project vastasi ei. Samoin Tampan Immigrant Initiative. Samoin Death Penalty Clearinghouse ja Legal Aid of

»Tämä sukellus pikku-
kaupungin politiikkaan
on Grishamin paras kirja
aikoihin.» – ASSOCIATED PRESS

Nuori asianajaja Samantha Kofer lomautetaan hyväpalkkaisesta työstään New Yorkin Manhattanilla. Appalakkien vuoristoseudulla, kaukana trendipaikoista hän joutuu kohtaamaan todellisuuden johon papereiden pyörittely hienossa toimistossa ei häntä valmistanut.

<p>#kirja WWW.KIRJA.FI</p>	 <p>9 789510 410721</p>	 <p>1878 PINE OY</p>
	84.2	ISBN 978-951-0-41072-1